

Självständigt arbete, Påbyggnadskurs Krigsvetenskap (15 HP)

Författare: Irma Karlsson	Årskull: OP 23–26
Lärosäte: Försvarshögskolan	Datum: 2026-04-29
Handledare: Viktoriya Fedorchak	
Antal ord: 10 419	
<p style="text-align: center;">Från riskkommunikation till beredskap <i>En kvalitativ innehållsanalys av Om krisen eller kriget kommer</i></p> <p>Abstract</p> <p>State risk communication is central to civil preparedness, as households are increasingly expected to understand threats, take responsibility, and prepare for crises and war. This study examines how the Swedish state formulates risk, crisis, war, and preparedness in the brochures <i>If Crisis or War Comes</i> from 2018 and 2024. The purpose is to analyse how the brochures formulate severity, vulnerability, response efficacy, self-efficacy, and response costs, and to identify how these formulations have changed over time. The study is conducted as a directed qualitative content analysis based on Protection Motivation Theory.</p> <p>The findings show that both brochures combine descriptions of threats with recommendations for preparedness and present preparedness as a shared responsibility between the state, society, and the individual. However, the 2024 brochure differs by formulating a more immediate and security-oriented threat picture. War, cyberattacks, disinformation, societal disruptions, and civil preparedness are more clearly connected to the role of individuals and households. Compared with the 2018 brochure, the 2024 version also contains more concrete instructions, more situation-specific advice, and more explicit formulations of what the recipient is expected to prepare for and do.</p> <p>The study concludes that the main change between 2018 and 2024 is not only that threats are formulated more clearly, but that the relationship between threat and preparedness is more closely integrated. In the 2024 brochure, preparedness is framed as more directly connected to total defence, societal resilience, and the individual's practical role in crisis and war.</p> <p>Nyckelord: Riskkommunikation, beredskap, civilt försvar, totalförsvar, hemberedskap, statlig kommunikation, Om krisen eller kriget kommer, Protection Motivation Theory, PMT.</p>	

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	3
1.1 Tidigare forskning	4
1.1.1 Riskkommunikation som forskningsfält	4
1.1.2 Statliga budskap	5
1.1.3 Hotbudskap.....	6
1.1.4 Sammanfattning och kunskapslucka	6
1.2 Syfte och forskningsfråga.....	7
1.3 Avgränsning.....	7
2. Teori	8
2.1 Protection Motivation Theory	8
2.1.1 Hotbedömning	8
2.1.2 Hanteringsbedömning	9
2.2 Teorins tillämpbarhet och avgränsning	9
2.3 Operationalisering och analysverktyg.....	10
3. Metod	11
3.1 Forskningsdesign.....	11
3.2 Analysprocess.....	11
3.3 Material och urval	12
3.3.1 Källkritik	12
3.4 Validitet och reliabilitet	13
3.5 Forskningsetiska aspekter	14
4. Analys	15
4.1 Allvarlighet.....	15
4.2 Sårbarhet.....	17
4.3 Åtgärdseffektivitet.....	18
4.4 Självförmåga	20
4.5 Uttryckt och nedtonad responskostnad	23
5. Avslutning	25
5.1 Slutsatser	25
5.2 Diskussion	26
5.2.1 Resultatdiskussion.....	26
5.2.2 Teori- och metoddiskussion.....	28
5.2.3 Studiens betydelse för yrkesutövningen.....	29
5.2.4 Vidare forskning	29
Litteratur och referensförteckning	31
Figur 1. Schematisk bild av PMT.....	9
Tabell 1. Analysverktyg.....	10

1. Problemformulering

Nato beskriver motståndskraft som en grund för trovärdig avskräckning och försvar. Med utgångspunkt i artikel 3 i Nordatlantiska fördraget betonas att medlemsstaterna, enskilt och tillsammans, ska upprätthålla och utveckla sin förmåga att motstå väpnade angrepp (North Atlantic Treaty Organization [Nato] 2024). Civil beredskap blir en betydande del av försvarsförmågan, eftersom samhällsviktiga funktioner behöver upprätthållas och det militära försvaret stödjäs under både kris och krig (Bennesved, Ingemarsdotter & McWilliams 2024, s. 3). För Sverige aktualiseras denna beredskap genom totalförsvaret, där det militära och det civila försvaret tillsammans ska stärka landets förmåga att stå emot och möta kris och i värsta fall krig (Försvarsmakten 2025). Det civila försvaret omfattar hela samhällets motståndskraft och innefattar myndigheter, regioner, kommuner, företag och frivilligorganisationer och befolkningen (Myndigheten för civilt försvar [MCF] 2025b).

När individer och hushåll förväntas ta ansvar för sin egen beredskap blir statlig riskkommunikation en central del av det civila försvaret. Den behöver både förmedla kunskap om risker och skapa förutsättningar för handling genom att göra hot begripliga, konkretisera rekommenderade åtgärder och framställa dessa som praktiskt genomförbara (MCF 2025a). Tidigare forskning framhåller att riskmedvetenhet inte räcker för att människor ska förbereda sig inför allvarliga händelser. För att riskinformation ska kunna omsättas i beredskap behöver mottagaren också uppleva ett eget ansvar och ha tilltro till den egna förmågan att agera (Nikkanen m.fl. 2023, s. 188). Om statlig riskkommunikation är otydlig, abstrakt eller svår att överföra till praktisk handling kan beredskapen därför bli svagare än avsett. Detta är inte enbart ett individuellt problem, eftersom befolkningens beredskap är en del av samhällets motståndskraft. Bristande hemberedskap kan i förlängningen minska samhällets uthållighet vid kris och krig, belasta offentliga resurser och försvaga totalförsvarets funktion.

Mot ovanstående bakgrund är *Om krisen eller kriget kommer* intressant att undersöka. Broschyren ingår i en längre svensk tradition av statlig riskkommunikation till befolkningen. Tidigare versioner skickades ut 1943, 1952 och 1961 med titeln *Om kriget kommer* (MCF 2026). I modern tid publicerades broschyren och skickades ut 2018 under titeln *Om krisen eller kriget kommer*. Därefter publicerades en reviderad version 2024 i syfte att stärka hushållens beredskap inför kris och krig (Försvarsdepartementet 2024). Broschyren reviderades 2024 mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget, där Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och Sveriges medlemskap i Nato utgjorde centrala förändringar

(Försvarsdepartementet 2024). Vid utgivningen av både 2018 och 2024 års version ansvarade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för broschyren. Myndigheten bytte den 1 januari 2026 namn till Myndigheten för civilt försvar (Regeringskansliet 2026). Broschyerna innehåller både beskrivningar av olika hot och uppmaningar till beredskap (MSB 2018; MSB 2024). Att samma statliga riskkommunikation har publicerats i två versioner, i två olika säkerhetspolitiska sammanhang, gör materialet särskilt relevant eftersom det möjliggör en jämförelse av hur budskapet har förändrats över tid.

1.1 Tidigare forskning

I följande avsnitt redogörs för tidigare forskning med relevans för studiens undersökning av statlig risk- och beredskapskommunikation. Avsnittet behandlar riskkommunikation som forskningsfält, statliga beredskapsbudskap samt faktorer som påverkar hur mottagare förstår och omsätter riskkommunikation i beredskap.

1.1.1 Riskkommunikation som forskningsfält

En central utgångspunkt i forskning om riskkommunikation är att den inte enbart bör förstås som överföring av information mellan stat och medborgare. Riskbudskap får betydelse först när de tolkas av mottagaren, och denna tolkning påverkas av erfarenheter, värderingar, sociala sammanhang och tidigare uppfattningar om risk (Williams & Olaniran 1998, s. 392–393). Ett budskap kan därför vara tydligt ur avsändarens perspektiv men uppfattas helt annorlunda av mottagaren. Frewer (2004, s. 391–392) visar en förändring inom riskkommunikationsfältet. Tidigare utgick riskkommunikation från att allmänheten saknade kunskap och därför behövde utbildas i att förstå risker i omgivningen. Senare forskning har i stället betonat att människors riskuppfattningar inte kan avfärdas som irrationella, eftersom de påverkas av faktorer som kontroll, osäkerhet, tillit och upplevelser (Frewer 2004, s. 391–393). Riskkommunikation handlar på så sätt om att skapa förtroende och göra riskinformation relevant för människors faktiska oro.

Reynolds och Seeger (2005, s. 49) utvecklar detta synsätt i sin CERC-modell, där risk- och kriskommunikation förstås som delar av samma process. Riskkommunikationen före en kris påverkar vilka förutsättningar som finns när krisen väl inträffar och kriskommunikationen som då sker. Därför behöver beredskapskommunikation minska osäkerhet och ge människor tydliga råd (Reynolds & Seeger 2005, s. 51–52). Att riskmedvetenhet inte är tillräckligt för att människor ska förbereda sig beskriver Nikkanen m.fl. (2023, s. 193) genom begreppet *the risk perception paradox*. Begreppet betyder att individer kan känna till en risk utan att vidta åtgärder

(Nikkanen m.fl. 2023, s. 193–194). En förklaring är att människor inte nödvändigtvis ser sig själva som aktörer i relation till hotet. De kan uppfatta att ansvaret ligger hos myndigheter, sakna resurser för att agera eller vara osäkra på vilka åtgärder som faktiskt gör skillnad (Nikkanen m.fl. 2023, s. 193–194). Nikkanen m.fl. (2023, s. 188, 200–202) visar i sin jämförelse mellan Finland och Nya Zeeland att självförmåga, det vill säga individens tilltro till sin egen förmåga att förbereda sig och hantera en risk, är en avgörande faktor både för upplevt ansvar och faktisk beredskap. Riskuppfattning och tidigare erfarenhet spelar också roll, men självförmåga framstår som den starkaste förklaringen till att människor faktiskt vidtar beredskapsåtgärder (Nikkanen m.fl. 2023, s. 200–202). Detta innebär att risk- och beredskapskommunikation behöver göra människor medvetna om att ett hot finns och visa att de själva kan agera på ett meningsfullt sätt.

Swan-Keig m.fl. (2024, s. 2) drar en liknande slutsats att information i sig inte räcker för att skapa beredskap; mottagaren måste också uppleva att informationen är relevant, trovärdig och möjlig att omsätta i praktisk handling. I deras ACTION-ramverk framhålls sex faktorer som stärker människors vilja att engagera sig i beredskapsaktiviteter: att kunna bedöma risker, känna gemenskap och ansvar, få information från trovärdiga källor, informeras regelbundet, få praktisk vägledning för att övervinna risker och uppleva beredskap som något normalt (Swan-Keig m.fl. 2024, s. 7–9). Särskilt viktigt är att riskinformation konkretiseras och lokaliseras. Mottagare efterfrågar inte enbart allmänna varningar, utan information om vad som kan hända, hur sannolikt det är, vilka konsekvenser det kan få och vilka åtgärder som är möjliga (Swan-Keig m.fl. 2024, s. 7).

1.1.2 Statliga budskap

Ett annat centralt forskningsområde är statlig risk- och beredskapskommunikation mellan staten och medborgaren. Petridou m.fl. (2019, s. 208–211) analyserar riskkommunikation i åtta EU-länder och visar att statliga budskap inte enbart beskriver risker, utan också uttrycker föreställningar om vilken roll medborgaren förväntas ta. Författarna skiljer mellan ett synsätt där medborgaren främst betraktas som en mottagare som ska utbildas av staten och ett synsätt där medborgaren framställs som resilient, aktiv och ansvarstagande (Petridou m.fl. 2019, s. 211).

I den svenska kontexten framträder, beskriver Petridou m.fl. (2019, s. 225), en särskild kombination av statlig närvaro och individuell ansvarsförskjutning. Staten är tydlig som avsändare genom myndighetskommunikation, men budskapet innebär samtidigt att staten delvis dras tillbaka och uppmanar medborgaren att ta kontroll över den egna beredskapen

(Petridou m.fl. 2019, s. 225). Den svenska riskkommunikationen kännetecknas av att medborgaren inte enbart informeras, utan också görs ansvarig för sin egen och delvis samhällets beredskap. Frågan om ansvar utvecklas ytterligare av Sandstig och Eriksson (2024, s. 1163–1164), som undersöker hur olika ansvarsbudskap påverkar medborgares egen ansvarskänsla och beredskapsintention i en svensk cyberkriskontext. Studien visar att budskap om delat ansvar mellan stat och medborgare ökar individers upplevelse av eget ansvar, men att detta inte automatiskt leder till ökad vilja att förbereda sig (Sandstig & Eriksson 2024, s. 1163, 1174). Sandstig och Eriksson (2024, s. 1174) tar även upp att ansvarskommunikation behöver vara tydlig med vad myndigheter gör och vad individen förväntas göra. Det räcker inte att tala om delat ansvar i allmänna termer; ansvarsfördelningen behöver konkretiseras. Detta anknyter till Nikkanen m.fl. (2023, s. 193–194), som visar att människor kan låta bli att agera om de inte uppfattar sig själva som ansvariga aktörer. Tillsammans pekar dessa studier på att statliga beredskapsbudskap behöver balansera två saker: de måste göra medborgaren delaktig utan att överföra ett otydligt eller orimligt ansvar till individen.

1.1.3 Hotbudskap

Ett närliggande forskningsområde i svensk kontext är hotets betydelse för engagemang och försvarsvilja i totalförsvaret. Persson och Widmalm (2024, s. 690, 704) visar att hotuppfattning har en begränsad förklaringskraft för svensk försvarsvilja. I deras studie väger i stället faktorer som tillit, kön och politisk orientering som väger tyngre. De menar att svensk försvarsvilja är relativt stabil i relation till externa hot, även efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina (Persson & Widmalm 2024, s. 704, 707). Det innebär att ett försämrat säkerhetspolitiskt läge inte automatiskt leder till ökad vilja att bidra till totalförsvaret. Samtidigt visar Bäck m.fl. (2025, s. 16–18) att hotuppfattning kan få betydelse när den kopplas till ett konkret beredskapsbudskap och till en känsla av egenmakt. I deras studie av 2024 års broschyr *Om krisen eller kriget kommer* pekar resultaten på att personer som hade läst broschyren rapporterade högre försvarsvilja, och att detta samband förklarades av två faktorer: ökad upplevd risk för krig och ökad känsla av egenmakt (Bäck m.fl. 2025, s. 16–18). Bäck m.fl. (2025, s. 18) påpekar att hot inte verkar isolerat, utan i samspel med mottagarens känsla av att kunna bidra.

1.1.4 Sammanfattning och kunskapslucka

Sammantaget visar forskningsöversikten att risk- och beredskapskommunikation inte enbart handlar om att informera om hot, utan också om hur hot görs begripliga, hur ansvar fördelas och hur mottagaren ges möjlighet att agera. Studierna bidrar med kunskap om hur människor uppfattar riskbudskap och vilka faktorer som kan påverka ansvarskänsla, självförmåga och vilja

att förbereda sig. I studierna framhålls särskilt betydelsen av tydliga, trovärdiga och konkreta budskap som kan stärka mottagarens handlingsförmåga, samt hur statlig kommunikation kan forma bilden av medborgaren som ansvarstagande och resilient.

Trots att riskkommunikation är ett relativt välstuderat område finns det färre studier som med hjälp av teori analyserar hur statliga beredskapsbudskap är språkligt formulerade. Tidigare forskning har i stor utsträckning fokuserat på hur mottagare uppfattar riskkommunikation, hur ansvar fördelas eller vilka faktorer som påverkar människors vilja att förbereda sig. Det är därför fortfarande mindre känt på vilket sätt ett statligt beredskapsbudskap formulerar risk, kris, krig och beredskap, samt hur sådana formuleringar förändras över tid. Studiens inomvetenskapliga relevans ligger i att den, genom en teoretiskt förankrad textanalys av två versioner av samma svenska beredskapsbudskap, bidrar med kunskap om hur svensk statlig riskkommunikation är formulerad och hur den har förändrats mellan 2018 och 2024.

1.2 Syfte och forskningsfråga

Syftet med denna studie är att bidra till en djupare förståelse för hur riskkommunikation språkligt utformas och förändrats. Mer specifikt syftar studien till att, med hjälp av Protection Motivation Theory, analysera och beskriva på vilket sätt allvarlighet, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad formuleras i broschyrerna *Om krisen eller kriget kommer*, samt hur formuleringarna har förändrats mellan versionerna från 2018 och 2024.

Utifrån syftet har följande forskningsfråga formulerats:

På vilket sätt formuleras allvarlighet, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad i de två versionerna av Om krisen eller kriget kommer, och vilka förändringar kan identifieras mellan 2018 och 2024?

1.3 Avgränsning

Studien avgränsas till svensk statlig kommunikation på nationell nivå. Material från kommuner, regioner, andra myndigheter eller frivilligorganisationer ingår inte. En bredare materialinsamling hade kunnat ge en mer omfattande bild av riskkommunikation i samhället, men hade också gjort materialet mer splittrat och försvårat en fördjupad jämförelse av ett enhetligt textmaterial. Vidare avgränsas studien till broschyrens språkliga utformning, inte hur budskapet tas emot eller påverkar människors faktiska beteende. Konsekvensen är att studien kan säga något om hur motivation till beredskap formuleras i statlig riskkommunikation, men inte om hur effektiv denna kommunikation är i praktiken.

2. Teori

I följande avsnitt presenteras Protection Motivation Theory som utgör denna studies teoretiska ramverk. Inledningsvis redogörs för teorins grundläggande antaganden om hot, motivation och skyddande handling. Därefter behandlas teorins centrala begrepp och dess tillämpbarhet i studien. Slutligen operationaliseras teorin och operationaliseringen sammanställs till ett analysverktyg.

2.1 Protection Motivation Theory

Protection Motivation Theory [PMT] utvecklades av Ronald W. Rogers 1975 inom forskning om hotbudskap och beteendepåverkan (Rogers 1975). Teorin syftade ursprungligen till att förklara hur människor reagerar på budskap som beskriver ett hot och samtidigt presenterar en rekommenderad skyddsåtgärd (Norman, Boer & Seydel 2005, s. 81). I den reviderade versionen från 1983 utvecklades teorin till en mer generell modell för att förstå de kognitiva processer som ligger bakom skyddande beteenden (Rogers 1983, s. 167).

PMT utgår från att budskap om risker påverkar mottagaren genom två övergripande bedömningsprocesser: *hotbedömning* (threat appraisal) och *hanteringsbedömning* (coping appraisal) (Rogers 1983, s. 167). Samspelet mellan dessa bedömningsprocesser ligger till grund för *skyddsmotivation* och i förlängningen *skyddande beteende* (Rogers 1983, s. 170).

2.1.1 Hotbedömning

Hotbedömning avser hur mottagaren värderar hotets betydelse och omfattar fyra delar: *upplevd allvarlighet*, *upplevd sårbarhet* samt *inre och yttre belöningar* (Rogers 1983, s. 168). *Upplevd allvarlighet* (perceived severity) avser mottagarens bedömning av hotet och hur allvarliga konsekvenserna av hotet är. *Upplevd sårbarhet* (perceived vulnerability) handlar om i vilken grad mottagaren uppfattar att hotet kan drabba honom eller henne (Norman, Boer & Seydel 2005, s. 82). *Inre och yttre belöningar* (intrinsic and extrinsic rewards) är de upplevda fördelar som kan vara förknippade med att inte följa den rekommenderade skyddsåtgärden, exempelvis bekvämlighet eller social anpassning (Rogers 1983, s. 169). Medan allvarlighet och sårbarhet stärker skyddsmotivationen, verkar inre och yttre belöningar i motsatt riktning genom att öka benägenheten att avstå från skyddande handling (Rogers 1983, s. 169).

2.1.2 Hanteringsbedömning

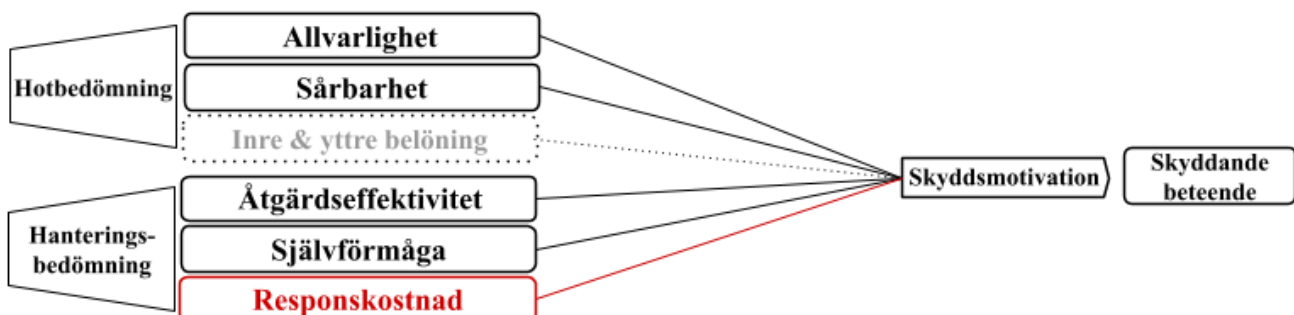
Hanteringsbedömning handlar om hur mottagaren bedömer möjligheten att hantera eller minska hotet och omfattar tre delar: *åtgärdseffektivitet*, *självförmåga* och *responskostnad*. *Åtgärdseffektivitet* (response efficacy) syftar på mottagarens tro på att den rekommenderade handlingen faktiskt är verksamt mot hotet (Rogers 1983, s. 169). *Självförmåga* (self-efficacy) är mottagarens uppfattning om den egna förmågan att genomföra den rekommenderade handlingen (Maddux & Rogers 1983, s. 470). *Responskostnad* (response cost) minskar sannolikheten för att mottagaren genomför skyddande handlingar avser de hinder, krav eller uppoffringar som kan vara förknippade med att följa åtgärden, exempelvis kostnad, tidsåtgång eller svårighet (Norman, Boer & Seydel 2005, s. 85).

I PMT uppstår *skyddsmotivation* (protection motivation) genom samspelet mellan *hotbedömning* och *hanteringsbedömning*. Begreppet kan förstås som individens vilja eller avsikt att följa en rekommenderad skyddsåtgärd, medan *skyddande beteende* (protective behaviour) är den faktiska handling som följer motivationen (Norman, Boer & Seydel 2005, s. 85).

2.2 Teorins tillämpbarhet och avgränsning

PMT är teoretiskt ändamålsenlig för denna studie eftersom teorin tillhandahåller analytiska begrepp för att undersöka hur budskap formulerar hot och rekommenderade handlingsalternativ. Genom detta teoretiska ramverk blir det möjligt att analysera hur broschyrerna beskriver risker, positionerar mottagaren i förhållande till dessa risker samt framställer rekommenderade åtgärder som mer eller mindre genomförbara.

I föreliggande studie används inte PMT i dess fullständiga form. Analysen avgränsas till begreppen allvarlighet, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad då de bedöms som mest relevanta och analytiskt användbara för att undersöka studiens syfte och forskningsfråga. Inre och yttre belöningar exkluderas ur analysen, eftersom studien avgränsas till broschyrernas språkliga utformning och inte undersöker mottagarens agerande.

Figur 1. Schematisk bild av PMT

2.3 Operationalisering och analysverktyg

För att göra PMT:s teoretiska begrepp analytiskt tillämpbara operationaliseras de till operationella indikatorer (Esaiasson m.fl. 2024, s. 105). Utifrån PMT delas begreppen in i två övergripande dimensioner: hot och hantering. Dimensionen hot innefattar kategorierna allvarlighet och sårbarhet, medan dimensionen hantering innefattar åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad. Kategorin responskostnad delas i analysverktyget upp i uttryckt och nedtonad responskostnad, eftersom materialet både synliggör krav kopplade till beredskap och formuleringar som gör dessa krav mer hanterbara. Utifrån varje kategori har observerbara indikatorer formulerats för att göra det möjligt att identifiera kategorin i textmaterialet. Indikatorer och analysfrågor har utformats med utgångspunkt i PMT, men anpassats till studiens syfte och till materialets karaktär som statliga beredskapsbroschyrer. Vidare har analysfrågor formulerats för varje kategori för att strukturera och vägleda analysen. Dimensioner, kategorier, indikatorer och tillhörande analysfrågor framgår av *Tabell 1*.

Dimension	Kategori	Indikatorer	Analysfrågor
Hot	Allvarlighet	Akut fara; allvarliga konsekvenser; samhällshot; hot mot liv, hälsa, frihet och säkerhet	På vilket sätt framställs hotet som allvarligt eller farligt? Vilka konsekvenser beskrivs som följd av krisen eller kriget?
	Sårbarhet	Individuell sårbarhet; hushållets beroenden; samhällelig sårbarhet; begränsad tillgång till hjälp	På vilket sätt framställs mottagaren eller hushållet som möjligt att drabbas? På vilket sätt framställs samhället som sårbart eller beroende av känsliga funktioner?
Hantering	Åtgärdseffektivitet	Skyddande effekt; riskminskning; ökad uthållighet; stärkt beredskap; ordning och kontroll	På vilket sätt framställs de rekommenderade åtgärderna som effektiva eller skyddande? På vilket sätt kopplas åtgärderna till minskad risk, ökad uthållighet eller bättre beredskap?
	Självförmåga	Tydliga instruktioner; stegvis genomförande; vardagsnära råd; direkt tilltal; mottagaren som aktör	På vilket sätt framställs mottagaren som kapabel att förstå vad som ska göras? På vilket sätt framställs mottagaren som kapabel att faktiskt genomföra åtgärderna i praktiken?
	Uttryckt responskostnad	Resurskrav; tidskrav; planering; lagringsbehov; uppoffring.	Vilka krav, hinder eller uppoffringar kopplas till de rekommenderade åtgärderna?
	Nedtonad responskostnad	Flexibilitet; stegvis förberedelse; rimlighet; förenkling	På vilket sätt tonas eller förenklas dessa krav, hinder eller uppoffringar ned i texten?

Tabell 1. Analysverktyg

3. Metod

I denna del redogörs studiens metod och behandlar forskningsdesign, analysprocess, material, urval och källkritiska överväganden. Vidare diskuteras studiens validitet, reliabilitet och forskningsetiska aspekter. Syftet är att tydliggöra hur undersökningen har genomförts och hur den valda metoden möjliggör studiens analys.

3.1 Forskningsdesign

Denna studie är en teorikonsumerande kvalitativ innehållsanalys med jämförelse över tid (Esaiasson m.fl. 2024, s. 28–29; Boréus & Kohl 2018, s. 52). Studien är teorikonsumerande eftersom Protection Motivation Theory [PMT] används för att beskriva och strukturera det empiriska materialet. Undersökningen är beskrivande i den meningen att den analyserar på vilket sätt hot och hantering formuleras i broschyrerna. Jämförelsen mellan versionerna från 2018 och 2024 används för att identifiera förändring över tid.

Kvalitativ innehållsanalys används för att tolka textmaterial och lämpas därför bättre för studiens syfte än en kvantitativ innehållsanalys, som främst hade kunnat mäta förekomst eller frekvens av vissa ord och företeelser (Boréus & Kohl 2018, s. 50–51; Esaiasson m.fl. 2024, s. 51, 53–54). Eftersom undersökningen fokuserar på hur broschyrerna formulerar hot och hantering krävs en metod som kan fånga både textens manifesta innehåll och dess mer övergripande innebörd (Boréus & Kohl 2018, s. 51). Mer specifikt genomförs studien som en teoridriven innehållsanalys. Det innebär att analysen är deduktiv och utgår från ett redan etablerat teoretiskt ramverk (Hsieh & Shannon 2005, s. 1277, 1281). En risk med den deduktiva ansatsen är att analysen kan uppmärksamma sådant som passar in i analysverktyget, medan andra betydelsefulla inslag i materialet hamnar i bakgrunden (Hsieh & Shannon 2005, s. 1281, 1285).

3.2 Analysprocess

Analysen genomfördes i fyra steg. Först fastställdes de teoretiskt grundade kategorierna och försågs med operationella definitioner, indikatorer och analysfrågor, vilket redovisas i avsnitt 2.3. Därefter lästes båda broschyrerna igenom flera gånger för att skapa en helhetsförståelse för materialets innehåll, sammanhang och huvudsakliga budskap. I nästa steg identifierades meningsbärande textsegment och kodades utifrån analysverktygets kategorier. Slutligen jämfördes de kodade segmenten systematiskt och kategorivis för att identifiera likheter och skillnader mellan 2018 och 2024 års broschyrer.

Analysenheten utgjordes av meningsbärande textsegment, det vill säga en mening eller del av en mening som uttryckte en analytiskt relevant funktion. Ett textsegment kodades endast när det uttryckte hotets allvarlighet, mottagarens eller samhällets sårbarhet, en åtgärds skyddande effekt, mottagarens förmåga att agera eller en kostnad kopplad till åtgärden. Ren bakgrundsinformation, myndighetsuppgifter och praktiska upplysningar utan tydlig koppling till PMT-kategorierna kodades inte. Om en mening innehöll flera analytiska funktioner delades den upp i mindre enheter och kodades separat

3.3 Material och urval

Studiens empiriska material utgörs av broschyrerna *Om krisen eller kriget kommer* från 2018 och 2024 (MSB 2018; MSB 2024). Urvalet är målstyrt, vilket innebär att materialet har valts därför att det bedömts vara särskilt relevant för studiens syfte och frågeställning. Målstyrt urval används i kvalitativ forskning för att identifiera informationsrika fall som lämpas för en fördjupad analys av det fenomen som undersöks (Palinkas m.fl. 2015, s. 2).

Materialet är relevant i den bemärkelsen att det är statlig riskkommunikation riktad till hela befolkningen och samlar råd och budskap om hur individer och hushåll kan förbereda sig inför kris och krig. Att två versioner av samma centrala beredskapsbudskap analyseras gör det dessutom möjligt att undersöka om och på vilket sätt formuleringar om hot och hantering förändrats över tid. Analysen avgränsas till broschyrernas verbala textinnehåll. Illustrationer, grafisk form, layout och andra visuella element ingår inte. Denna avgränsning har gjorts för att möjliggöra en textnära och systematisk analys av hur hot, ansvar och handlingsmöjligheter skrivs fram i materialet.

3.3.1 Källkritik

Vid innehållsanalys är källkritik central, eftersom hållbarheten i de slutsatser som kan dras beror på hur materialets ursprung, funktion och innehåll förstås (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 89). Det gör det nödvändigt att granska materialet utifrån både extern och intern källkritik (Bergström & Boréus 2018, s. 41). Mot den bakgrunden granskas studiens material utifrån autenticitet, trovärdighet, tolkning och betydelse samt representativitet (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 89–90).

Autenticiteten bedöms som hög, eftersom broschyrerna *Om krisen eller kriget kommer* från 2018 och 2024 är officiella myndighetsdokument med tydlig och verifierbar avsändare i form av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Materialets trovärdighet förstås i relation

till studiens syfte. Analysen avser inte att fastställa om dokumenten ger en objektiv eller fullständig bild av verkligheten, utan att analysera hur staten formulerar riskkommunikation. För detta ändamål är materialet väl lämpat, även om det inte bör förstås som en neutral beskrivning av verkligheten. Representativiteten är mer begränsad, eftersom broschyrerna inte utgör ett heltäckande material för all svensk risk- och beredskapskommunikation. De är däremot representativa för ett centralt och officiellt statligt beredskapsbudskap riktat till hela befolkningen. Tolkning och betydelse rör hur dokumenten behöver förstås utifrån sin funktion och sitt sammanhang. I denna studie läses broschyrerna som normativa och strategiskt utformade texter genom vilka staten försöker göra risker begripliga. Sammantaget bedöms broschyrerna utgöra ett relevant och användbart källmaterial för studiens syfte.

3.4 Validitet och reliabilitet

I kvalitativa studier bedöms validitet och reliabilitet utifrån andra utgångspunkter än i kvantitativa studier som bygger på mätning och statistisk prövning. Centralt är att forskningsprocessen redovisas systematiskt och transparent, så att läsaren kan följa hur materialet har valts ut, bearbetats och analyserats (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 220).

Den interna validiteten avser studiens trovärdighet, det vill säga om undersökningen fångar det den avser att undersöka (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 221). Trovärdigheten stärks genom att PMT:s begrepp har operationaliserats till kategorier, indikatorer och analysfrågor. Detta tydliggör vad som undersöks i materialet och hur analysen kopplas till studiens syfte och forskningsfråga. Trovärdigheten stärks även genom att material, urval och analysprocess redovisas. Reliabilitet avser i kvalitativa studier pålitlighet och handlar om att forskningsprocessen genomförs på ett konsekvent och rimligt sätt (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 221). I denna studie stärks pålitligheten genom att samma analysverktyg används för båda broschyrerna.

Den externa validiteten avser överförbarhet, det vill säga om resultaten kan vara relevanta i andra liknande sammanhang (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 222–223). Eftersom materialet består av två specifika versioner av *Om krisen eller kriget kommer* gör studien inte anspråk på bred generalisering. Däremot redovisas material, urval och analysprocess så att läsaren kan bedöma resultatens relevans för liknande studier av statlig risk- och beredskapskommunikation. Objektivitet behandlas i kvalitativa studier som bekräftelsebarhet, vilket innebär att resultaten ska kunna förankras i materialet och inte enbart bygga på forskarens

egna uppfattningar (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 223–224). Bekräftelsebarheten stärks genom att analysens tolkningar kopplas till konkreta citat och formuleringar från broschyrerna. Därmed synliggörs hur slutsatserna grundas i materialets innehåll.

3.5 Forskningsetiska aspekter

Studien har genomförts i enlighet med god forskningssed, med betoning på tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar (Vetenskapsrådet 2024). Eftersom uppsatsen bygger på analys av offentligt tillgängligt material och varken omfattar personuppgifter eller direkt kontakt med enskilda, aktualiseras inte frågor om samtycke, konfidentialitet och anonymisering på sådant sätt som i individbaserad forskning (Esaiasson m.fl. 2017, s. 354). Däremot finns ett ansvar att återge materialet korrekt och rättvisande samt att inte tillskriva broschyrerna effekter på mottagare som studien inte undersöker. Eftersom materialet behandlar kris, krig och beredskap finns också ett forskningsetiskt ansvar att analysera hotbudskap utan att okritiskt förstärka dem. Studien bedöms inte omfattas av krav på etikprövning enligt lagen om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460). Sammantaget bedöms studien medföra mycket liten risk för skada eller intrång i enskildas integritet.

4. Analys

I detta avsnitt analyseras på vilket sätt de två versionerna av *Om krisen eller kriget kommer* formulerar dimensionerna hot och hantering. Analysen är strukturerad efter analysverktyget i *Tabell 1* och presenteras per kategori i ordningen allvarlighet, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga samt uttryckt och nedtonad responskostnad. Inom varje kategori analyseras först 2018 års broschyr och därefter versionen från 2024. Varje kategori avslutas med en jämförelse mellan versionerna.

4.1 Allvarlighet

I detta avsnitt undersöks på vilket sätt hotet framställs som allvarligt eller farligt och vilka konsekvenser som beskrivs som följd av kris eller krig.

I 2018 års broschyr introduceras hotet först genom att knyts till värden på nationell nivå:

Även om Sverige är tryggare än många andra länder, finns det hot mot vår säkerhet och självständighet. Fred, frihet och demokrati är värden som vi måste skydda och stärka varje dag. (MSB 2018, s. 3).

Här framträder allvarligheten genom att hotet placeras i relation till sådant som framställs som grundläggande för samhället. Det är alltså inte enbart vardagens funktioner som riskerar att störas, utan även värden med principiell och politisk betydelse. Hotet blir därmed allvarligt eftersom det riktas mot Sveriges självständighet och demokratiska ordning.

Därefter konkretiseras allvarligheten genom vardagsnära konsekvenser. Broschyren beskriver bland annat att värmen kan försvinna, att det kan bli svårt att laga och förvara mat, att vatten kan saknas, att betalningssystem kan sluta fungera, att transporter kan stå stilla och att det kan bli svårt att få tag i läkemedel och medicinsk utrustning (MSB 2018, s. 4–5). Genom att beskriva avbrott i grundläggande funktioner görs hotet föreställbart i mottagarens egen vardag. Allvarligheten uppstår därmed inte enbart genom hotets omfattning, utan genom dess närhet till sådant som annars tas för givet.

Allvarligheten skärps ytterligare när mer direkta angreppsformer förs in i framställningen, såsom cyberattacker, sabotage, terrorattentat, påverkan, avskurna transporter och militära angrepp (MSB 2018, s. 12). I 2018 års broschyr sker därför en gradvis förskjutning från allmän krisberedskap till ett tydligare totalförsvarsperspektiv. Hotet framställs först som samhällligt och vardagsnära, för att därefter utvecklas till ett mer uttalat säkerhetspolitiskt hot.

I 2024 års broschyr etableras allvarligheten mer direkt. Hotet introduceras inte gradvis, utan placeras redan från början i en samtida och bred hotmiljö:

Vi lever i en orolig tid. Krig pågår i vår omvärld. Terrorism, cyberattacker och vilseledande information används för att skada och påverka oss. (MSB 2024, s. 3).

Detta placerar läsaren i ett pågående och allvarligt omvärldsläge. Hotet framstår därmed som mindre hypotetiskt och mer närvarande. Allvarligheten ligger inte enbart i vad som skulle kunna inträffa, utan i att faran framställs som redan existerande och relevant här och nu.

Denna framställning förstärks några sidor senare:

Det militära hotet mot Sverige har ökat och vi måste vara beredda på det värsta – ett väpnat angrepp. Krig – det yttersta hotet mot vår frihet. När någon med våld vill ta sig rätten att bestämma över oss, hotar det vår rätt till ett fritt och självständigt liv. (MSB 2024, s. 5).

I ovanstående citat koncentreras allvarligheten till det som står på spel i yttersta mening. Hotet definieras genom principiell innebörd: våld, förlust av självbestämmande och hot mot friheten. Därmed får allvarligheten i 2024 års broschyr en tydlig säkerhetspolitisk och existentiell karaktär. Hotet framställs som farligt därför att det både kan skada samhällets funktioner, utan också angripa den politiska ordning och frihet som samhället vilar på. Allvarligheten breddas genom att hotbilden inte begränsas till väpnat angrepp utan omfattar också cyberattacker, påverkanskampanjer, terrorism, sabotage, extremväder, farliga smittor och organiserad brottslighet (MSB 2024, s. 5, 22–27).

Analysen visar att båda broschyrerna framställer kris och krig som allvarliga hot, men att allvarligheten ges olika tyngd och funktion. I 2018 års broschyr byggs allvarligheten främst upp genom vardagsnära konsekvenser av störda samhällsfunktioner och hotet konkretiseras genom tydliga exempel. Därmed görs hotet begripligt genom att kopplas till sådant som mottagaren kan känna igen från den egna vardagen. I 2024 års broschyr är allvarligheten mer direkt och tydligt säkerhetspolitisk. Hotbilden placeras redan inledningsvis i en samtid präglad av krig, cyberattacker, terrorism och vilseledande information. Där 2018 års broschyr gradvis leder läsaren från samhällsstörningar mot behovet av beredskap, utgår 2024 års broschyr i högre grad från att hotet redan är närvarande och kräver förberedelser. Ur ett PMT-perspektiv innebär detta att hotbedömningen förstärks i 2024 års broschyr. Skillnaden är därför inte enbart att hotet

beskrivs som mer allvarligt, utan att allvarligheten tydligare används för att motivera varför den enskildes beredskap är nödvändig.

4.2 Sårbarhet

I detta avsnitt undersöks på vilket sätt mottagaren eller hushållet framställs som möjligt att drabbas och på vilket sätt samhället framställs som sårbart eller beroende av känsliga funktioner.

I 2018 års broschyr framträder sårbarheten framför allt genom hushållets beroende av fungerande samhällsfunktioner. Läsaren görs sårbar genom sin exponering och utsatthet vid avsaknad av vatten, el, transporter, livsmedelsförsörjning och kommunikation (MSB 2018, s. 4–5). Sårbarheten är dock i huvudsak generell genom hela broschyren. Den gäller i princip alla hushåll och formuleras som en följd av att vardagen bygger på sårbara system som kan störas. De konsekvenser som lyfts fram är därför sådana som kan drabba de flesta, oavsett livssituation. Sårbarheten förstärks ytterligare genom att hjälpen från samhället även beskrivs som begränsad:

Vid en samhällskris kommer hjälpen att först gå till dem som bäst behöver den. De flesta måste vara beredda på att kunna klara sig själva en tid. Ju bättre förberedd du är desto större möjlighet har du också att hjälpa andra som inte har samma förutsättningar. (MSB 2018, s. 5).

Här görs sårbarhet till en fråga om att hot finns och till en fråga om mottagarens relativa utsatthet när samhället inte har möjlighet att omedelbart ge stöd till individen. Texten skapar därmed ett tydligt beroendeförhållande där hushållet framstår som sårbart eftersom samhällets stöd är begränsat när belastningen blir hög. Broschyren visar att alla kan drabbas, men beskriver mindre om hur sårbarheten kan se olika ut för olika grupper eller livssituationer.

I 2024 års broschyr formuleras samhällets begränsade hjälp på ett liknande sätt som i 2018 års broschyr, men med en tydligare tidsangivelse:

Om något allvarligt händer går hjälpen i första hand till dem som bäst behöver den. De flesta av oss måste klara oss själva i minst en vecka. (MSB 2024, s. 6).

Den tidsmässiga preciseringen gör sårbarheten mer konkret. Den anger inte enbart att samhällets hjälp är begränsad, utan också hur länge hushållet bör räkna med att klara sig utan den. Sårbarheten riktas därmed direkt mot läsarens egen situation och sårbarheten blir mätbar

och konkret. Konsekvensen blir att mottagarens sårbarhet och beroende av egna resurser framträder tydligt.

2024 års broschyr är differentierad i beskrivningen av vem som kan drabbas. Mottagaren delas upp i flera mer specifika positioner: den som har behov av extra stöd, den som har husdjur, den som behöver utrymma, den som utsätts för desinformation, den som riskerar att drabbas av cyberattacker och den som upplever oro eller behöver prata med barn om kris och krig (MSB 2024, s. 19, 22–23, 28–30). Ett exempel är:

Om du brukar få särskilt stöd från kommunen, kommer du få det även i kris och krig.
Men du behöver också ha en egen beredskap utifrån dina behov. (MSB 2024, s. 28).

Ovanstående citat riktas till mottagare som har andra beroenden än majoriteten och visar att beredskap inte kan se likadan ut för alla. 2024 års broschyr beskriver därmed hur olika grupper kan drabbas på olika sätt och av olika skäl.

I 2024 års broschyr tas samhällets egen sårbarhet upp. Digitalisering beskrivs som något som kan göra samhället sårbart för cyberattacker som slår ut viktiga it-system (MSB 2024, s. 23). Därigenom blir beroendet av tekniska system mer synligt som en del av sårbarheten.

Jämförelsen visar att båda broschyrerna formulerar sårbarhet genom beroendet av fungerande samhällsfunktioner. I 2018 års broschyr framställs mottagaren främst som sårbar eftersom hushållets vardag är sårbar. Sårbarheten är därmed i huvudsak generell och knuten till att samhällets service kan bli otillgänglig eller överbelastad. I 2024 års broschyr konkretiseras sårbarheten i fler situationer och för fler typer av mottagare. Den enskilde framställs som sårbar på olika sätt beroende på situation, behov och förutsättningar. Detta innebär att sårbarheten blir mer specificerad i 2024 års broschyr. Mottagaren får inte enbart veta att kris eller krig kan drabba samhället, utan också på vilka sätt den egna livssituationen kan påverka behovet av förberedelser.

4.3 Åtgärdseffektivitet

I detta avsnitt undersöks på vilket sätt de rekommenderade åtgärderna framställs som effektiva eller skyddande samt på vilket sätt åtgärderna leder till minskad risk, ökad uthållighet eller bättre beredskap.

I 2018 års broschyr uttrycks åtgärdseffektivitet främst genom att förberedelser framställs som något som förbättrar hushållets förmåga att hantera störningar:

Din kommun ansvarar för att bland annat äldreomsorg, vattenförsörjning, räddningstjänst och skola fungerar även vid en samhällskris. Du som privatperson har också ett ansvar. Med rätt förberedelser kan du klara en besvärlig situation bättre, oavsett vad som orsakat den. (MSB 2018, s. 5).

Här framställs åtgärden som verksam genom att den förbättrar hushållets möjligheter att klara en kris. Effekten uttrycks dock relativt kortfattat. Texten slår fast att förberedelser fungerar, men utvecklar inte i någon större utsträckning närmare hur de gör det. Åtgärdseffektiviteten ligger därför främst i att förberedelser tillskrivs ett tydligt värde, snarare än i att sambandet mellan åtgärd och effekt förklaras i detalj. På liknande sätt framställs källkritik som ett skydd mot falsk information:

Det bästa skyddet mot falsk information och fientlig propaganda är att vara källkritisk. (MSB 2018, s. 6).

I textsegmentet framträder åtgärdseffektivitet genom att en viss handling direkt kopplas till skydd mot propaganda och desinformation. Det gör att åtgärderna framstår som praktiskt verksamma. Samtidigt är logiken fortfarande relativt koncentrerad. Broschyren markerar att åtgärderna fungerar, men den utvecklar inte lika utförligt vilka vidare effekter de får för individen eller samhället.

Samma analys gäller hemberedskapen. Checklistorna visar vad som bör finnas hemma, men förklarar inte alltid med samma tydlighet varför varje enskild åtgärd stärker beredskapen (MSB 2018, s. 10–11). Effekten är i stor utsträckning underförstådd. Vatten, mat, värme och kommunikation framstår som viktiga därför att de behövs i en kris, men sambandet mellan åtgärd och effekt är på en övergripande nivå. Åtgärdseffektiviteten i 2018 års broschyr bygger därför i hög grad på att råden framstår som rimliga, nödvändiga och praktiskt användbara, snarare än på att effekten systematiskt utvecklas i texten.

I 2024 års broschyr framträder åtgärdseffektiviteten genom att flera rekommenderade åtgärder kopplas till en uttalad verkan. Det finns textfragment som visar effekten för den enskilde mottagaren:

Om du kan betala på flera olika sätt stärker du din beredskap. (MSB 2024, s. 17).

Även i avsnittet om oro kopplas vissa råd till en direkt effekt för den enskilde, exempelvis att samtal med andra kan minska ensamhet och att mat, sömn och träning kan minska stress (MSB

2024, s. 30). Samtidigt ligger tyngdpunkten i 2024 års broschyr på att åtgärderna får betydelse i ett större samhälleligt sammanhang. Detta syns tydligt i avsnittet om hemberedskap och digital säkerhet, där den enskildes förberedelser kopplas till hela samhällets beredskap:

Du bidrar till hela samhällets beredskap om du har hemberedskap för minst en vecka.
(MSB 2024, s. 15).

Du bidrar till att stärka Sveriges motståndskraft genom att hantera information på ett säkert sätt, både hemma och på arbetet. (MSB 2024, s. 23).

Här placeras åtgärdens effekt tydligt på samhällsnivå. Det är inte främst mottagarens egen säkerhet som betonas, utan att den enskildes agerande bidrar till Sveriges motståndskraft. Även råden om extremväder kopplas till en samhällelig effekt, eftersom mottagaren uppmanas att förbereda sig på ett sätt som underlättar myndigheternas insatser (MSB 2024, s. 26). Åtgärdseffektiviteten i 2024 års broschyr är till viss del individnära och till större del samhällsorienterad.

Skillnaden mellan versionerna ligger framför allt i hur tydligt sambandet mellan åtgärd och effekt formuleras. I 2018 års version framställs beredskapsåtgärder som viktiga och meningsfulla, men sambandet mellan specifika åtgärder och deras skyddande effekt utvecklas inte alltid närmare. Åtgärderna bygger i hög grad på att mottagaren själv förstår varför de är rimliga och nödvändiga. I 2024 års broschyr kopplas åtgärderna tydligare till konkreta hot, situationer och samhälleliga konsekvenser. Detta innebär att hanteringsbedömningen stärks i versionen från 2024, eftersom mottagaren tydligare får veta varför en viss åtgärd är relevant, vilken funktion den fyller och hur den bidrar till både egen och gemensam beredskap.

4.4 Självförmåga

I detta avsnitt undersöks på vilket sätt mottagaren framställs som kapabel att förstå vad som ska göras och på vilket sätt mottagaren framställs som kapabel att genomföra åtgärderna i praktiken.

I 2018 års broschyr byggs självförmågan först genom att mottagaren uppmanas att själv reflektera över sin situation och relatera budskapet till sitt närområde:

Fundera på vilka risker som kan påverka dig i ditt närområde. Bor du i ett område som är känsligt för skred eller översvämning? Finns det någon farlig industri eller något annat i din närhet som kan vara bra att känna till? (MSB 2018, s. 5).

Här framställs mottagaren som kapabel att förstå vad som är relevant i den egna situationen. Självförmågan ligger i att kunna tolka sin omgivning och anpassa beredskapen till lokala förhållanden. Texten förutsätter därmed en mottagare som kan tänka igenom risker och omsätta ett allmänt budskap till den egna vardagen. Självförmågan förstärks därefter genom mer direkta anvisningar:

Ta reda på var ditt närmaste skyddsrum finns där du bor och där du befinner dig dagtid. Vid flyglarm ska du omedelbart bege dig till ett skyddsrum eller i nödfall till annat skyddande utrymme som källare, tunnel eller tunnelbanestation. (MSB 2018, s. 17).

I ovanstående citat framställs mottagaren som kapabel att både förbereda sig i förväg och handla snabbt när situationen kräver det. Samtidigt är instruktionen fortfarande relativt översiktlig. Texten visar vad mottagaren ska göra och utvecklar i viss mån hur situationer ska hanteras. Ett exempel är under avsnittet om *Beredskapslarm och flyglarm*:

Om du hör signalen ska du omedelbart gå inomhus och lyssna på Sveriges Radio P4. Förbered dig på att kunna lämna bostaden med det allra viktigaste, varma kläder, något att äta och dricka samt id-handlingar. Är du krigsplacerad ska du omedelbart bege dig till den plats du har fått besked om. (MSB 2018, s. 16).

Även på sidorna om hemberedskap uttrycks självförmåga på ett liknande sätt. Där presenteras råd och listor över sådant som kan vara bra att ha hemma, vilket gör beredskap begriplig och möjlig att påbörja, men handlingsstödet förblir ofta översiktligt och generellt (MSB 2018, s. 10–11). Självförmågan i 2018 års broschyr består i hög grad av att mottagaren framställs som en ansvarstagande och praktiskt orienterad aktör.

I 2024 års broschyr byggs självförmågan mer konsekvent redan från början. Mottagaren tilltalas direkt och får veta att broschyren ska visa både hur man *kan* förbereda sig och hur man *ska* agera:

I den här broschyren får du veta hur du kan förbereda dig, och vad du ska göra om krisen eller kriget kommer.
Du är en del av Sveriges beredskap. (MSB 2024, s. 3).

Formuleringen gör mottagaren till en aktiv del av beredskapen. Det handlar inte enbart om att informera om risker, utan också om att visa att den enskilda individen har en roll och ska agera vid kris och krig. Självförmågan stärks därefter genom konkreta råd och instruktioner (MSB

2024, s. 15–17). I avsnittet om hemberedskap anges exempelvis steg för steg hur mottagaren kan ordna vatten:

Skaffa dunkar eller hinkar med lock att hämta vatten i.

Köp vatten på flaska eller fyll dunkar gjorda för livsmedel.

Förvara vattnet mörkt och svalt. Kontrollera om vattnet smakar och luktar bra en eller ett par gånger per år. Byt vid behov.

Om du är osäker på om vattnet är rent, koka vattnet tills det bubblar kraftigt. (MSB 2024, s. 15).

Självförmågan formuleras genom att handlingen delas upp i tydliga moment. Mottagaren får både veta att vatten är viktigt, utan också hur vattenberedskapen kan ordnas i praktiken. Det gör åtgärden konkret, överskådlig och genomförbar. I 2024 års broschyr används i större utsträckning checklistor och stegvisa instruktioner som gör det tydligt vad mottagaren ska göra i olika situationer (MSB 2024, s. 15–19, 24–25). Detta gäller även vid mycket allvarliga händelser, exempelvis terrorattentat, där agerandet beskrivs i korta och tydliga steg:

Fly

Ta dig långt från platsen.

Sök skydd

Lås in dig i ett rum eller göm dig om du inte kan fly.

Sätt telefonen på ljudlöst.

Larma

Ring 112 och berätta vad som hänt. (MSB 2024, s. 24)

Den stegvisa instruktionen leder mottagaren genom ett tydligt handlingsförlopp. Texten uppmanar läsaren till att agera och visar hur agerandet ska gå till i praktiken. Genom de korta handlingsverben och den stegvisa strukturen framstår situationen som mer hanterbar. Självförmågan formuleras därmed inte enbart genom att mottagaren får ett ansvar, utan också genom att handlingen görs konkret, begriplig och möjlig att genomföra även i en akut situation.

Självförmåga framträder i båda versionerna, men byggs upp på olika sätt. I 2018 års broschyr stärks självförmågan främst genom uppmaningar att tänka igenom den egna situationen, anpassa förberedelserna och ta ansvar för den egna beredskapen. Budskapet ger mottagaren utrymme att själv avgöra vilka åtgärder som är mest relevanta, vilket gör beredskap flexibel men också beroende av mottagarens egen tolkning och planering. I 2024 års broschyr framställs mottagaren tydligare som en aktör som kan agera i flera konkreta situationer. Detta betyder att

hanteringsbedömningen stärks genom ökad självförmåga i 2024 års brocher. Mottagaren görs ansvarig för sin beredskap och får tydligare stöd för att omsätta ansvaret i praktisk handling.

4.5 Uttryckt och nedtonad responskostnad

I detta avsnitt undersöks vilka krav, hinder eller uppoffringar som kopplas till de rekommenderade åtgärderna och på vilket sätt dessa krav tonas ned eller förenklas i texten.

I 2018 års broschyr uttrycks responskostnad genom att hemberedskap förutsätter resurser, planering och viss framförhållning (MSB 2018, s. 10–11). Det innebär krav på tid, utrymme och tillgång till resurser som vatten, mat, värme och kommunikationsmedel, detta anges aldrig vara ett problem. I stället tonas de ned genom formuleringar som betonar flexibilitet och vardagsnära anpassning:

Förutsättningar och behov ser olika ut, exempelvis om du bor på landsbygd eller i tätort, i hus eller lägenhet. Här får du allmänna tips för din hemberedskap. Använd det som passar just dig och dina nära. Gå gärna ihop om vissa saker och låna av varandra. (MSB 2018, s. 10).

Råden presenteras som allmänna tips snarare än som absoluta krav, och mottagaren ges utrymme att själv välja vad som passar de egna förutsättningarna. Dessutom görs beredskap mindre betungande genom att resurser kan delas med andra. På så sätt framstår förberedelserna som mer rimliga och mindre resurskrävande än om de hade presenterats som ett fast och individuellt ansvar. Responskostnaden finns i praktiken, men den hålls mindre framträdande i texten.

I 2024 års broschyr synliggörs kostnaderna något mer öppet. Det gäller exempelvis kravet på hemberedskap för minst en vecka, rådet att ha läkemedel för en månad, uppmaningen att planera för utrymning och informationen om att man kan behöva stanna i skyddsrum i flera dagar (MSB 2024, s. 15, 18–20). Här framträder beredskap tydligare som något som kräver resurser, framförhållning och i vissa fall uppoffringar. Detta uttrycks också på en mer principiell nivå:

Vi kan inte ta vår frihet för given. Och vi måste ha vilja och mod att försvara vårt öppna samhälle, även om det innebär uppoffringar. (MSB 2024, s. 5).

I detta textparti framställs kostnaden inte enbart som praktisk, utan också som moralisk och samhällelig. Responskostnaden gäller alltså inte enbart hushållets tid, pengar och planering,

utan också en beredskap att acceptera uppoffringar som en del av försvaret av samhället. Därmed blir kostnaden mer synlig än i 2018 års broschyr.

Samtidigt formulerar 2024 års broschyr dessa krav som mer hanterbara. Det sker framför allt genom samma typ av anpassning och delning som i versionen från 2018:

Anpassa råden i checklistorna efter dina behov och förutsättningar. Vissa saker kanske du kan dela med andra, exempelvis dina grannar. I kris och krig måste vi alla hjälpa varandra. (MSB 2024, s. 15).

Kostnaden blir mer hanterbar genom att åtgärderna inte presenteras som lika för alla. Råden kan anpassas efter behov och förutsättningar, och vissa resurser kan delas med andra. Detta bidrar till att responskostnaden framstår som mindre ekonomiskt och praktiskt betungande. Det gäller alltså inte enbart materiella kostnader, utan också sociala och organisatoriska krav. Genom att lyfta fram samarbete och ömsesidighet gör texten bördan mer fördelad.

Responskostnaden behandlas på olika sätt i de två versionerna. I 2018 års broschyr är kostnaden främst underförstådd. Hemberedskap kräver resurser, tid, utrymme och planering, men dessa krav framställs inte som ett större hinder. I stället tonas kostnaden ned genom att råden formuleras som flexibla, anpassningsbara och möjliga att dela med andra. I 2024 års broschyr blir responskostnaden tydligare eftersom beredskap framställs som mer omfattande och krävande. Samtidigt mildras kostnaden genom checklistor, stegvisa instruktioner och hänvisningar till gemenskap med anhöriga, grannar och lokalsamhälle. Detta innebär att 2024 års broschyr både synliggör och hanterar responskostnaden.

5. Avslutning

I denna del presenteras inledningsvis studiens slutsatser och forskningsfrågan besvaras. Därefter diskuteras resultaten i relation till tidigare forskning, studiens metodologiska och teoretiska val samt resultatens betydelse för yrkesutövningen som officer. Avslutningsvis presenteras förslag på vidare forskning.

5.1 Slutsatser

Studiens forskningsfråga är:

På vilket sätt formuleras allvarlighet, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad i de två versionerna av Om krisen eller kriget kommer, och vilka förändringar kan identifieras mellan 2018 och 2024?

Analysen visar att samtliga fem PMT-kategorier återfinns i båda broschyrerna, men att de formuleras och relateras till varandra på olika sätt. I 2018 års broschyr framställs hot och hantering tydligt, men i huvudsak som delvis separata delar av budskapet. Hotet konkretiseras främst genom möjliga störningar i vardagens grundläggande funktioner, medan mottagarens beredskap formuleras som ett sätt att hantera situationer där samhällets ordinarie service inte fungerar som vanligt. Broschyren etablerar därmed ett behov av hushållsberedskap, men lämnar i relativt hög grad åt mottagaren att själv översätta de generella råden till den egna livssituationen.

I 2024 års broschyr framträder en mer sammanhållen relation mellan hot och hantering. Hotet formuleras som mer omedelbart, mer säkerhetspolitiskt och mer närvarande, samtidigt som rekommenderade åtgärder ges en mer konkret och situationsbunden utformning. Allvarlighet och sårbarhet används tydligare för att motivera behovet av beredskap, medan åtgärdseffektivitet och självförmåga formuleras genom mer explicita råd, instruktioner och exempel. Skillnaden mellan versionerna består därför inte enbart i att 2024 års broschyr kommunicerar ett större allvar, utan i att detta allvar i högre grad kopplas till ansvar, praktiska förberedelser och framställningar av vad mottagaren kan göra.

En central slutsats är att individens roll formuleras mer konkret i 2024 års broschyr än i 2018 års broschyr. Den enskilda människans hemberedskap, informationshantering och praktiska agerande framställs tydligare som delar av samhällets samlade motståndskraft. Där 2018 års

broschyr främst betonar att hushållet behöver kunna hantera en svår situation, synliggör 2024 års broschyr i högre grad hur hushållets beredskap placeras i ett bredare totalförsvarsammanhang.

En ytterligare slutsats är att responskostnaden ges en mer framträdande men samtidigt mer hanterbar form i 2024 års broschyr. Förväntningarna på den enskilde blir tydligare genom ett längre tidsperspektiv och fler områden där hushållet förväntas kunna förbereda sig. Samtidigt formuleras dessa krav genom konkreta råd, stegvisa instruktioner och möjlighet till anpassning efter olika livssituationer. I texten synliggörs fler krav på individen, men dessa krav framställs samtidigt som möjliga att hantera och dela med andra.

Sammantaget visar studien att utvecklingen från 2018 till 2024 kan förstås som en förskjutning från ett mer allmänt krisberedskapsbudskap till ett tydligare totalförsvarsbudskap. Den viktigaste slutsatsen är att 2024 års broschyr inte endast formulerar hotet som mer allvarligt, utan också tydligare integrerar hotbild, ansvar och praktiskt genomförbar beredskap.

5.2 Diskussion

I följande avsnitt diskuteras studiens resultat i relation till forskningsproblemet och tidigare forskning. Diskussionen behandlar även hur teori, metod, material och avgränsningar har påverkat studiens resultat. Genom detta tydliggörs studiens vetenskapliga bidrag och begränsningar.

5.2.1 Resultatdiskussion

Resultatet ligger väl i linje med tidigare forskning om riskkommunikation. Frewer (2004, s. 391–392) framhåller att riskkommunikation inte enbart bör förstås som överföring av information, utan också behöver relateras till mottagarens behov av begriplighet och relevans. På liknande sätt visar Reynolds och Seeger (2005, s. 47, 51) att risk- och kriskommunikation behöver kombinera information om hot med tydliga rekommendationer om hur mottagaren bör agera. Mot denna bakgrund kan skillnaden mellan broschyrerna förstås som en förändring i hur hot och hantering kopplas samman. I 2024 års broschyr formuleras inte enbart kris och krig som möjliga eller allvarliga händelser, utan också som situationer där mottagaren ges mer konkreta anvisningar om förberedelser, prioriteringar och åtgärder.

Resultatet knyter även an till forskning om hur statliga budskap formar föreställningar om ansvar. Petridou m.fl. (2019, s. 211, 225) visar att statlig riskkommunikation inte endast beskriver hot, utan också skriver fram vilken roll medborgaren förväntas ta. I båda broschyrerna framställs mottagaren som en del av samhällets beredskap, men 2024 års version gör denna roll mer konkret. Ansvar uttrycks där inte enbart som en allmän princip, utan genom tydligare formuleringar om vad hushåll, individer och olika grupper förväntas kunna förbereda eller hantera. Detta anknyter till Sandstig och Erikssons (2024, s. 1174) resultat om att ansvarskommunikation behöver tydliggöra vad myndigheter gör och vad individen förväntas göra. Denna studie kan inte säga något om hur mottagare faktiskt uppfattar ansvaret, men den visar hur ansvar formuleras språkligt i ett centralt svenskt beredskapsbudskap.

När resultatet sätts i relation till forskning om vad som gör beredskap möjlig framträder ytterligare en skillnad mellan broschyrerna. Swan-Keig m.fl. (2024, s. 6–9) visar att människor efterfrågar riskinformation som är konkret, relevant och praktiskt användbar. Nikkanen m.fl. (2023, s. 188) pekar samtidigt på självförmåga som en central faktor i relation till ansvar och beredskap. Mot denna bakgrund kan 2024 års broschyr förstås som mer praktiskt orienterad än 2018 års version. Den innehåller fler stegvisa instruktioner, fler situationsanpassade råd och fler formuleringar där mottagaren framställs som kapabel att agera. Studien kompletterar tidigare forskning genom att visa hur hotkommunikation i texten kombineras med framställningar av möjliga åtgärder och mottagarens förmåga att genomföra dem.

Resultatet bidrar även till diskussionen om hotuppfattningens betydelse i totalförsvars- och beredskapskommunikation. Persson och Widmalm (2024, s. 690, 704) visar att hotuppfattning i sig har begränsad förklaringskraft för svensk försvarsvilja, medan Bäck m.fl. (2025, s. 18–20) pekar på att hot kan få större betydelse när det kopplas till egenmakt och konkret beredskap. Denna studie kan inte avgöra hur broschyrerna påverkar faktisk vilja att agera, men den visar att 2024 års version i högre grad än 2018 års version kopplar samman hot med konkreta och genomförbara åtgärder. På så sätt kompletterar studien tidigare forskning genom att visa hur en sådan koppling kan vara språkligt utformad i ett statligt beredskapsbudskap.

Sammantaget bidrar studien till forskningsfältet genom att fylla den lucka som identifierades i forskningsöversikten. Tidigare forskning har i stor utsträckning undersökt hur människor uppfattar riskkommunikation och vilka faktorer som kan påverka beredskap, medan färre studier har analyserat hur ett centralt svenskt beredskapsbudskap är uppbyggt i text. Denna studie visar textnära hur hot, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad formuleras i två versioner av Om krisen eller kriget kommer, och hur relationen mellan dessa

kategorier förändras över tid. Studiens bidrag är därmed att synliggöra hur statlig riskkommunikation inte enbart informerar om hot, utan också organiserar förståelsen av beredskap, ansvar och möjliga åtgärder.

5.2.2 Teori- och metoddiskussion

Valet av PMT som analytiskt ramverk har varit centralt för studiens utformning. Teorin har gjort det möjligt att analysera hur broschyrerna formulerar både hotbedömning och hanteringsbedömning, och därigenom synliggöra relationen mellan hot, ansvar och rekommenderade åtgärder. Eftersom studien har en teorikonsumerande ansats har PMT inte använts för att pröva teorins förklaringskraft, utan som ett verktyg för att förstå och strukturera det empiriska materialet.

För att göra PMT användbar i analysen har teorins begrepp operationaliserats till kategorier, indikatorer och analysfrågor. Operationaliseringen har därmed varit avgörande för att skapa en tydlig och systematisk analys, men den har också påverkat vilka delar av materialet som synliggjorts. När teoretiska begrepp operationaliseras finns inget givet tillvägagångssätt, vilket innebär att samma begrepp kan översättas till empiriska indikatorer på olika sätt (Esaiasson m.fl. 2024, s. 105). Studiens resultat ska därför förstås som beroende av den valda operationaliseringen.

Den riktade och deduktiva innehållsanalysen har gett undersökningen en tydlig struktur. Eftersom analysen utgick från PMT:s begrepp riktades uppmärksamheten mot allvarlighet, sårbarhet, åtgärdseffektivitet, självförmåga och responskostnad. Samtidigt innebär det en begränsning. Andra aspekter av broschyrerna, exempelvis bildspråk, layout, tonläge eller retoriska stilgrepp, har fått mindre utrymme eftersom de inte utgjorde analysens huvudsakliga fokus. En mer induktiv eller multimodal analys hade därför kunnat synliggöra andra dimensioner av materialet (Hsieh & Shannon 2005, s. 1282).

Materialvalet har också påverkat studiens resultat. Genom att analysera två versioner av samma statliga broschyr har studien kunnat göra en fördjupad jämförelse över tid. Det har varit en styrka eftersom materialet är avgränsat, jämförbart och centralt för svensk beredskapskommunikation. Samtidigt innebär avgränsningen att studien endast kan säga något om hur just dessa två broschyrer formuleras. Studiens kan inte dra slutsatser om hur andra myndighetsbudskap är utformade, hur broschyrerna har tagits emot av mottagare eller vilka effekter de har haft på faktisk beredskap.

Slutligen påverkas studiens reliabilitet av att kvalitativ analys bygger på tolkning. I kvalitativ forskning är forskaren en del av analysprocessen, eftersom materialet bearbetas genom forskarens bedömningar och förståelse. Det innebär att en annan forskare kan analysera samma material med samma analysverktyg, men inte nödvändigtvis göra exakt samma kodning eller dra identiska slutsatser (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 220–221). Studiens pålitlighet bygger därför främst på att tillvägagångssättet är tydligt redovisat, att analyskategorierna är förankrade i teori och att tolkningarna kan följas tillbaka till det empiriska materialet (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s. 221).

5.2.3 Studiens betydelse för yrkesutövningen

För yrkesutövningen som officer har studien betydelse vid militär och civil kommunikation eftersom studien visar att riskkommunikation bör bestå av både hotbudskap och handlingsalternativ. Det innebär att det inte räcker att beskriva vad hotet är eller vilka risker som finns. Kommunikationen behöver också tydligt beskriva vad mottagaren kan eller bör göra för att minska risken eller hantera situationen.

I praktiken kan detta vara viktigt när officerare kommunicerar med civila aktörer, exempelvis myndigheter, kommuner eller civilbefolkning. Om kommunikationen endast fokuserar på hotet finns en risk att mottagaren blir osäker, passiv eller misstolkar situationen. Genom att samtidigt ge konkreta handlingsalternativ kan officeren bidra till att skapa tydlighet, trygghet och bättre förutsättningar för samverkan

5.2.4 Vidare forskning

För att vidare fördjupa kunskapen om problemområdet finns flertalet framtida studier som kan genomföras. Ett sätt är att undersöka de delar av Protection Motivation Theory som inte omfattades av denna studie vilket var inre och yttre belöningar. Det skulle kunna ge kunskap om hur riskkommunikation förhåller sig till faktorer som kan få mottagare att avstå från beredskapsåtgärder, såsom bekvämlighet, ansvarsförskjutning eller upplevelsen av att åtgärder inte är nödvändiga.

Framtida studier skulle även kunna använda andra teoretiska perspektiv, exempelvis teorier om ansvar, resiliens eller relationen mellan stat och medborgare. En mer abduktiv eller induktiv forskningsdesign hade också kunnat vara relevant, eftersom det hade möjliggjort en kombination av teoretiska begrepp med teman som växer fram ur materialet. Ett sådant upplägg

hade kunnat synliggöra aspekter som denna studie inte fångar, exempelvis tillit, moralisk plikt, nationell gemenskap eller relationen mellan individens och statens ansvar.

Vidare forskning skulle också kunna undersöka hur mottagare faktiskt tolkar broschyrerna genom intervjuer eller enkäter. Det skulle göra det möjligt att jämföra budskapets språkliga utformning med mottagarnas förståelse, reaktioner och vilja att agera. En sådan studie skulle komplettera denna uppsats genom att flytta fokus från hur budskapet är formulerat till hur det uppfattas och används av mottagare.

Litteratur och referensförteckning

- Bennesved, P., Ingemarsdotter, J. & McWilliams, A. (2024). *How does NATO membership affect civil defence? Perspectives from Norway and Denmark*. FOI Memo 8419. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut. Tillgänglig: <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%208419> (Hämtad 2026-04-26).
- Bergström, G. & Boréus, K. (2018). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Boréus, K. & Bergström, G. (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4. uppl. Studentlitteratur, s. 17–45.
- Boréus, K. & Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I Boréus, K. & Bergström, G. (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4. uppl. Studentlitteratur, s. 49–89.
- Bäck, H., Remsö, A., Renström, E.A. & Sjöstedt, R. (2025). From crisis to commitment: How empowerment and threat perceptions influence individuals' defence willingness. *European Journal of International Security* First View: s. 1–24. doi:10.1017/eis.2025.10035.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Sundell, A., Towns, A. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Sundell, A., Towns, A. & Wängnerud, L. (2024). *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. 6. uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Frewer, L.J. (2004). The public and effective risk communication. *Toxicology Letters* 149(1–3): s. 391–397. doi:10.1016/j.toxlet.2003.12.049.
- Försvarsdepartementet (2024). 'En broschyr för allvarstid – ny upplaga av "Om krisen eller kriget kommer"'. *Regeringen.se*, 8 oktober. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/en-broschyr-for-allvarstid--ny-upplaga-av-om-krisen-eller-kriget-kommer/> (Hämtad 2026-04-20).
- Försvarsmakten (2025). *Totalförsvaret*. Tillgänglig: <https://www.forsvarsmakten.se/om-forsvarsmakten/forsvaret-av-sverige/uppdrag-och-verksamhet/totalforsvaret/> (Hämtad 2026-03-10).
- Hsieh, H.F. & Shannon, S.E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research* 15(9): s. 1277–1288. doi:10.1177/1049732305276687.
- Johannessen, A., Tuft, P.A. & Christoffersen, L. (2020). Introduktion till samhällsvetenskaplig metod. 2. uppl. Stockholm: Liber.
- Maddux, J.E. & Rogers, R.W. (1983). Protection motivation and self-efficacy: A revised theory of fear appeals and attitude change. *Journal of Experimental Social Psychology* 19(5): s. 469–479. doi:10.1016/0022-1031(83)90023-9.
- Myndigheten för civilt försvar (MCF) (2025a). *Därför är den lokala riskkommunikationen så viktig*. Tillgänglig: <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/risk--och-kriskommunikation/guide-for-riskkommunikation/darfor-ar-den-lokala-riskkommunikationen-sa-viktig/> (Hämtad 2026-03-10).

Myndigheten för civilt försvar (MCF) (2025b). *Vanliga begrepp inom riskkommunikation*. Tillgänglig: <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/risk--och-kriskommunikation/guide-for-riskkommunikation/vanliga-begrepp/> (Hämtad 2026-03-05).

Myndigheten för civilt försvar (MCF) (2026). *Ladda ner eller beställ broschyren Om krisen eller kriget kommer*. Tillgänglig: <https://www.mcf.se/sv/rad-till-privatpersoner/broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/ladda-ner-broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/> (Hämtad 2026-04-28).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2018). *Om krisen eller kriget kommer*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Tillgänglig: https://www.vastervik.se/globalassets/omsorg-stod-hjalp/trygg-och-saker/msb_om-krisen-eller-kriget-kommer_maj_2018_uppslag.pdf (Hämtad 2026-03-04).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2024). *Om krisen eller kriget kommer*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Tillgänglig: <https://rib.msb.se/filer/pdf/30828.pdf> (Hämtad 2026-03-04).

Nikkanen, M., Malinen, S. & Laurikainen, H. (2023). What drives feelings of responsibility for disaster preparedness? A case of power failures in Finland and New Zealand. *Risk, Hazards & Crisis in Public Policy* 14(3): s. 188–208. doi:10.1002/rhc3.12263.

Norman, P., Boer, H. & Seydel, E.R. (2005). Protection motivation theory. I: Conner, M. & Norman, P. (red.) *Predicting health behaviour*. 2. uppl. Maidenhead: Open University Press, s. 81–126.

North Atlantic Treaty Organization (Nato) (2024). *Resilience, civil preparedness and Article 3*. Tillgänglig: <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/resilience-civil-preparedness-and-article-3> (Hämtad 2026-04-26).

Palinkas, L.A., Horwitz, S.M., Green, C.A., Wisdom, J.P., Duan, N. & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research* 42(5): s. 533–544. doi:10.1007/s10488-013-0528-y.

Persson, T. & Widmalm, S. (2024). Upon entering NATO: Explaining defence willingness among Swedes. *European Security* 33(4): s. 690–710. doi:10.1080/09662839.2023.2294078.

Petridou, E., Danielsson, E., Olofsson, A., Lundgren, M. & Große, C. (2019). If crisis or war comes: A study of risk communication of eight European Union member states. *Journal of International Crisis and Risk Communication Research* 2(2): s. 207–232. doi:10.30658/jicrcr.2.2.3.

Regeringskansliet (2024). *Sweden in NATO*. Tillgänglig: <https://www.government.se/government-policy/sweden-in-nato/> (Hämtad 2026-03-10).

Regeringskansliet (2026). *Startskott för Myndigheten för civilt försvar*. Regeringen.se, 1 januari. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/01/startskott-for-myndigheten-for-civilt-forsvar/> (Hämtad 2026-04-28).

Reynolds, B. & Seeger, M.W. (2005). Crisis and emergency risk communication as an integrative model. *Journal of Health Communication* 10(1): s. 43–55. doi:10.1080/10810730590904571.

Rogers, R.W. (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change. *The Journal of Psychology* 91(1): s. 93–114. doi:10.1080/00223980.1975.9915803.

Rogers, R.W. (1983). Cognitive and physiological processes in fear appeals and attitude change: A revised theory of protection motivation. I: Cacioppo, J.T. & Petty, R.E. (red.) *Social psychophysiology*. New York: Guilford Press, s. 153–176.

Sandstig, G. & Eriksson, M. (2024). Shared responsibility or not? A responsibility messages experiment during a cyber crisis in designing for risk communication. *Journal of Risk Research* 27(10): s. 1163–1179. doi:10.1080/13669877.2024.2387351.

SFS 2003:460. Lag om etikprovning av forskning som avser människor. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003-460/ (Hämtad 2026-03-10).

Swan-Keig, L., Waring, S. & Alison, L. (2024). Taking ACTION: Identifying factors that affect public willingness to engage in emergency preparedness activities. *Journal of Contingencies and Crisis Management* 32(1): artikel e12555, s. 1–11. doi:10.1111/1468-5973.12555.

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed 2024*. VR2405. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Williams, D.E. & Olaniran, B.A. (1998). Expanding the crisis planning function: Introducing elements of risk communication to crisis communication practice. *Public Relations Review* 24(3): s. 387–400. doi:10.1016/S0363-8111(99)80147-7.